

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	-	סיפורי ראשית העולם והאנושות	-	(2x40)	-	80	נקודות
פרק שני	-	נושאי הבחירה	-	(1x20)	-	20	נקודות
						100	נקודות

ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ג. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד.

(2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות (80 נקודות)

ענו על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה – 40 נקודות).

בכל שאלה ענו על סעיף א – חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

1. קראו בראשית, פרק א', פסוקים כ"ו-כ"ט וגם פרק ב', פסוקים ז'-ט"ו.

ענו על סעיף א – חובה.

א. (1) תיאור בריאת האדם ותפקידו בעולם בפרק א' שונה מן התיאור שבפרק ב'.

הסבירו את השוני בין פרק א' ובין פרק ב' בנוגע לתיאור בריאת האדם ובנוגע לתיאור תפקיד האדם בעולם. (15 נקודות)

(2) קראו פרק א', פסוקים כ"ו-כ"ז ופרק ב', פסוק ז'.

יש הטוענים כי שני התיאורים של בריאת האדם משלימים זה את זה, ויש הטוענים כי שני התיאורים סותרים זה את זה.

לדעתכם, האם שני התיאורים של בריאת האדם משלימים זה את זה או סותרים זה את זה? הסבירו את תשובתכם, ובססו אותה על הכתוב בשני הפרקים. (10 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קראו פרק א', פסוק כ"ו.

(1) הסבירו שני קשיים תאולוגיים (דתיים-אמוניים) שעולים מפסוק זה. (5 נקודות)

(2) קראו את דברי הפרשנים שלפניכם.

רב סעדיה גאון: "בצלמנו כדמותנו - שליט".

רמב"ם: "וכיון שהאדם התייחד בעניין מופלא מאוד שבו [...] ובשל אותו עניין, כלומר השכל האלוהי הדבק בו, נאמר על האדם שהוא בצלם אלוהים ובדמותו".

(מורה נבוכים, חלק א', פרק א')

לאיזה קושי מתייחסים הפרשנים, ומהו הפתרון שמציע כל אחד מהם לקושי? נמקו את תשובתכם, ובססו אותה על הכתוב. (10 נקודות)

ג. קראו בראשית, פרק א', פסוקים כ"ו-כ"ט, בראשית, פרק ב', פסוקים כ'-כ"ד וגם את דברי ג' ברזלי שלפניכם.

"ערך השוויון בין זכרים לנקבות מאפיין [...] את שני סיפורי הבריאה, אך כל אחד מהם מגיע אליו בנתיב אחר. למעשה, אפשר לראות כאן שני רבדים בשוויון האדם, הבנויים זה על גבי זה".

(ג' ברזלי, בראשית היתה משמעות, הוצאת ידיעות אחרונות – ספרי חמד, 2012, עמ' 57)

(1) הביאו ראיה אחת מסיפור הבריאה הראשון וראיה אחת מסיפור הבריאה השני המחזקות את דברי ג' ברזלי,

והסבירו מדוע כל אחת מן הראיות האלה מחזקת את דבריו. (10 נקודות)

(2) הביאו ראיה אחת מסיפור הבריאה שבפרק ב' הסותרת את דברי ג' ברזלי, ונמקו מדוע ראיה זו סותרת את דבריו.

(5 נקודות)

2. קראו **בראשית**, פרק ג'.ענו על סעיף א – **חובה**.א. קראו פסוקים א'–ז' וגם **בראשית**, פרק ב', פסוקים ט"ז–י"ז.

(1) לדברי הפילוסוף היווני אפלטון, כל למידה מתחילה בערעור הידע הקיים, הערעור מוביל את האדם לסקרנות, והסקרנות מובילה לתובנות חדשות.

הסבירו כיצד דברי הנחש לאישה גורמים לה לערעור הידע שלה, לסקרנות ולתובנות חדשות. (15 נקודות)

(2) הביאו שתי ראיות מפסוקים ח'–י"ג המוכיחות שהאדם ואשתו לא קיבלו עליהם אחריות למעשיהם, וראיה אחת מפסוקים כ"ב–כ"ד המוכיחה שאלוהים נקט פעולה כדי להתמודד עם אי קבלת האחריות של האדם ואשתו. הסבירו את דבריכם. (10 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים ו'–י' וגם את דברי הפרשנים שלפניכם.

אבן עזרא: "עץ הדעת והוא יוליד תאוות המשגל (ההזדווגות), על כן כיסה האדם ואשתו ערוותם".

רמב"ן: "ופרי האילן הזה היה מוליד הרצון והחפץ שיבחרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע. ולכן נקרא 'עץ הדעת טוב ורע', כי 'הדעת' יאמר בלשוננו על הרצון".

(1) הסבירו לפי כל אחד מן הפרשנים, מהו הידע המושג בעקבות האכילה מן העץ. (9 נקודות)

(2) הסבירו כיצד אפשר לבסס כל אחת מן הפרשנויות על הנאמר בחלקו השני של פסוק ז' – "וַיִּתְּפְרוּ עֲלֶיהָ תְּאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת". (6 נקודות)

ג. קראו פרק ג' פסוקים ו'–כ', **בראשית**, פרק ב', פסוקים כ"א–כ"ה וגם את דבריו של י' גרוסמן בקטע שלפניכם.

"הסיפור אומנם מציג את קניית הדעת בצורה של מרד באל, אך דומה הדבר לילדים מתבגרים שמורדים בסמכות המצווה עליהם. זו מרידה שבאמצעותה הם קונים אוטונומיה (עצמאות) ויכולת הכרעה עצמאית. [...] בניית האוטונומיה האישית מבדילה בין המתבגר לבין הוריו, והיא המעניקה לו הגדרה עצמית. [...] המעבר מתמימות הילדות אל הבגרות נבחנת בסיפור [בשלוש] פרספקטיבות שונות שלו: בין אדם למקום [לאל]; בין אדם לזולתו (משתקף במיוחד בבן או בבת זוגו) ובין אדם לעצמו".

(י' גרוסמן, **בראשית – סיפורן של התחלות**, הוצאת מכללת הרצוג – תבונות, ידיעות אחרונות, ספרי חמד, 2017, עמ' 98, 103).

לפי שלוש הפרספקטיבות (נקודות המבט) שהציג י' גרוסמן, הסבירו כיצד אפשר לראות בסיפור האכילה מ"עץ הדעת טוב ורע" מעבר של אדם וחוה מתקופת הילדות התמימה אל תקופת הבגרות. בססו את תשובתכם על הכתוב בשני הפרקים ועל דבריו של גרוסמן. (15 נקודות)

פרק שני – נושאי הבחירה (20 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 3–4.

על אהבה וחסד

3. קראו שיר השירים, פרק ג'.

א. קראו פסוקים א'–ה'.

יש הטוענים כי בפסוקים אלה הנערה המתוארת היא בעלת יוזמה ונטולת פחד.

הביאו שתי ראיות התומכות בטענה זו, והסבירו אותן. (8 נקודות)

ב. קראו פסוקים ז'–י"א.

יש הטוענים שתקופת מלכותו של שלמה הייתה תקופה של שלום ושל שפע.

(1) לפי פסוקים אלה, הביאו ראיה אחת שעשויה לתמוך בטיעון זה וראיה אחת שעשויה לסתור אותו. הסבירו את

דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (8 נקודות)

(2) לדעתכם, האם מטרת התיאור בפסוקים אלה היא להאדיר את המלך שלמה או למתוח עליו ביקורת?

נמקו את דבריכם, ובססו אותם באמצעות שתי דוגמאות מן הפסוקים. (4 נקודות)

בין שאול לדוד

4. קראו שמואל א, פרק כ"ד.

א. קראו פסוקים א'–כ'.

(1) על השאלה מה מסמלת קריעת המעיל של שאול בידי דוד, ניתנו כמה תשובות.

על פי פסוקים א'–ט"ו, הסבירו תשובה אחת שהשיב דוד עצמו על שאלה זו. בססו את תשובתכם על הכתוב.

(4 נקודות)

(2) קראו פסוקים ט"ז–כ' וגם שמואל א, פרק ט"ו, פסוקים כ"ו–כ"ח.

יש הטוענים כי מדברי שאול בפרק כ"ד נראה שהוא השלים עם דברי הנבואה של שמואל בפרק ט"ו.

הסבירו קביעה זו, ובססו את תשובתכם על הכתוב בשני הפרקים. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים א'–ט"ז וגם את הקטע שלפניכם ובו דבריה של א' בומנדיל הכהן, העוסק במניעיו של דוד שלא להרוג את שאול.

"ניתן לקרוא את הפרק כתוכנית פעולה ממולחת, ולהבין כי דוד הוא פוליטיקאי מתוחכם [...] דוד לא ויתר על הניצחון בקרב, אלא רצה לנצח במאבק רחב יותר: לא רק בקרב במערה, אלא במלחמת דעת הקהל על התודעה. מה שהניע את דוד היה רצונו להותיר חותם מכובד של דמותו, ולא דווקא האיפוק המוסרי כלפי שאול".

(א' בומנדיל הכהן, "מאויב לאוהב: שאול ודוד במערת עין גדי (שמואל א, פרק כ"ד)", בתוך מיזם התנ"ך – מאמרים דיסקטיים).

הביאו מן הפסוקים שלוש ראיות התומכות בפירושה של א' בומנדיל הכהן, והסבירו אותן. (12 נקודות)

בהצלחה!